

بررسی کاربرد تمثیل در دیوان شمس مولوی

الهام ناظم

استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دولت آباد

چکیده

کلام چه در نثر و یا نظم اگر استدلالی باشد در پی تفهیم خواننده است، یکی از طرق جهت فهم بیشتر کلام، به واسطه ی تمثیل ایجاد می شود. کلام مولانا چه در دیوان شمس و چه در مثنوی معنوی آکنده از تمثیلات است. اما آنچه نیاز است، بررسی شود و سوال انگیز است، این که اصولاً نقش تمثیل در کلام مولوی چیست؟ و چه ابعاد زیباشناسانه دارد؟ هر چند ابتدا باید معنای تمثیل را دانست و به نقش آن در ادبیات پی برد و سپس به اقتضای آن به دیوان شمس نگریست که از مقوله تمثیل، مولوی چگونه و در چه مواردی بهره جسته است. تمثیل در دیوان شمس بیشتر برای تقریب ذهن به کار رفته و جنبه بلاغی آن مورد نظر بوده، بر خلاف مثنوی که جز این موارد، از تمثیل برای استدلال نیز بهره برده شده است که در این مقاله با آوردن شاهد مثال به آن اشاراتی شده است.

کلمات کلیدی: تمثیل، مولوی، دیوان شمس، مثنوی معنوی